

Nr 74.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 28 april 1911.
— — — — Andra kammaren den 28 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för kommuner att upplägga fonder för vissa ändamål.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 19.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär framställt förslag, att Riksdagen ville i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående lämpligheten af att för vissa ändamål medgifva kommun rätt att upplägga fonder samt, om utredningen därtill gifver anledning, för Riksdagen framlägga de förslag till ändring af bestämmelserna uti kommunalförordningarna för land och stad, som må påkallas.

De svenska kommunerna hafva tillgodosett de ökade finansiella behof, hvilka blifvit en följd af den snabba utveckling, som särskildt stadskommunerna under de senaste årtiondena undergått, genom att i stor utsträckning upptaga lån. Enligt statistiska centralbyråns uppgifter uppgingo städernas skulder den 31 december hvart och ett af åren 1898—1908, om man fördelar städerna i två grupper, »samtliga städer utom Stockholm» och »samtliga städer med Stockholm», till följande i nedanstående tablå angifna belopp:

År	Samtliga städer utom Stockholm	Samtliga städer med Stockholm
	Kronor	Kronor
1898	102,627,920	161,027,767
1899	116,195,283	179,756,201
1900	125,767,590	193,677,894
1901	138,238,635	216,682,025
1902	152,275,608	241,033,582
1903	162,654,951	262,098,513
1904	170,275,756	272,513,911
1905	184,448,386	309,308,345
1906	208,329,412	340,427,305
1907	232,574,281	380,288,528
1908	260,984,650	430,436,568

Skuldsumman i samtliga städer utom Stockholm har sålunda under ofvannämnda tidsperiod vuxit med 154 % och för Stockholm med 190%. Landskommunernas skulder hafva under denna tidsperiod ökats från 17,12 miljoner till 30,58 miljoner kronor eller med 79%, hvilket sålunda betydligt understiger skuldsummans stegring i stadskommunerna.

Af denna kommunala lånepolitik hafva emellertid allvarliga olägenheter uppkommit både för kommunerna, därigenom att kommande generationers handlingsfrihet kringskäres, och för hela landet, i hvars ekonomiska lif denna lånepolitik medfört osäkerhet, särskildt när de ekonomiska konjunkturerna varit i nedgående. Statsmakterna hafva också under de senaste åren ägnat uppmärksamhet åt hithörande förhållanden, och den vid nästlidna års riksdag antagna kungl. propositionen rörande vissa ändringar i kommunalförordningarna afsåg att begränsa kommunernas fria lånerätt i fråga om upptagande af s. k. tillfälliga lån, hvarigenom olägenheterna för landets kredit undanröjas. Efter utskottets mening torde det emellertid vara nödvändigt, att om möjligheten för kommunerna att upptaga lån i viss mån begränsas, kommunerna beredas andra utvägar, hvarigenom de finansiella behofven kunna tillgodoses.

Motionärens förslag afser att genom införandet af särskilda bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad möjlighet skulle beredas kommunerna att upplägga fonder för vissa ändamål. Efter motionärens åsikt, till stöd för hvilken han åberopat erfaren-

heter från främmande stater, skulle fondbildningen kunna åtminstone i vissa hänseenden ersätta det hittills brukliga sättet att fylla större, oundvikliga kapitalbehof genom upptagande af lån. Då Riksdagen delar motionärens åsikt om fondbildningens betydelse i vissa hänseenden för kommunernas ekonomi, har Riksdagen ansett hans förslag vara värdt beaktande.

Fondbildningen afser i allmänhet att genom årliga afsättningar efter hand upplägga kapital för att sedermera användas för vissa kommunala ändamål. I följd häraf begränsas fondbildningens användbarhet företrädesvis till kapitalanskaffning för tillgodoseende af behof, hvilka man har möjlighet att på förhand beräkna. Fondbildningen kan således aldrig fullständigt ersätta upplåningen, enär vissa kommunala behof af större omfattning, hvilkas inträffande ej kunnat förutses, fortfarande måste tillgodoses genom upplånadt kapital.

Af motionärens framställning inhämtas, att fondbildningen i främmande länder tagits i anspråk för flera olika kommunala ändamål.

Främst har fondbildningen kommit till användning för tillgodoseende af vissa regelbundet återkommande behof. Sålunda hafva fonder upplagts för sådana ändamål som arbeten för stadsplaners genomförande och i samband därmed behöfliga fastighetsförvärf, skol- och sjukhusbyggnader m. m. I en af inrikesministeriet i Sachsen utgifven förordning betecknas de ändamål, för hvilka i första hand fonder skola uppläggas, vara de, som innebära improduktiva utgifter, och som i saknad af fonder på grund af sin storlek måste tillgodoses genom länemedel.

Fondbildningen har vidare i främmande länder användts för att möjliggöra för kommunen att, i stället för att upptaga lån i banker, möta de kraf, som ställas på kommunens kassa vid de tider på året, då ordinarie inkomster, såsom skatter och afgifter, ännu icke hunnit inflyta. En sådan kassafond har särskildt visat sig behöflig i kommuner, som drifva industriella verk, och som därför nödgas ligga inne med stora lager af apparater, materialier, kol o. s. v., men som samtidigt på grund af denna affärsrörelse hafva utestående fordringar till betydande belopp. Ett stort antal sådana fonder finnas i tyska städer.

Fondbildningen har också haft till syfte att reglera utdebiteringen i kommunerna. Erfarenheten har nämligen visat, att kommunernas inkomster förändras med växlingen af de ekonomiska konjunkturerna. Under dåliga tider, då skattekraften hos skattedragarna särskildt minskas, tvingas kommunerna att proportionsvis utkräfva en drygare skatt

än under högkonjunkturer. Man har därför ansett önskvärdt, att utdebiteringen af skatterna kunde utjämnas under olika år. I Tyskland har man därför upplagt s. k. utjämningsfonder, som bildas på sådant sätt att öfverskotten i inkomster under goda år fonderas för att under mindre goda år tagas i anspråk för fyllande af möjligen förekommande brist.

Slutligen har fondbildningen användts för jämväl andra ändamål, såsom i England i det afseendet att fonder uppläggas för att på en gång kunna återbetala det kapital, som användts för en anläggnings utförande, eller sålunda att afskrifningar årligen göras å ett kommunalt företag. Den på sådant sätt uppkomna fonden sätter kommunen i stånd att, alltefter som företaget förbrukas eller blir oanvändbart, successive förnya det samma.

I Sverige har fondbildningen, i modern mening, ännu ej kommit till användning. Ett slags kyrkobyggnadsfonder torde dock förekomma i flera kommuner. Genom kungl. brefvet den 22 mars 1759 har sålunda påbjudits, att församlingarna i god tid, innan kyrkobyggnad eller reparation tillstundar, genom »enhälliga sammanskott» i flere år böra samla hvad till framdeles förestående byggnad kan i materialier och penningar tarfvas. I lagen om skogsaccis har likaledes gifvits föreskrift om afsättning i visst fall af inflytande skogsaccismedel till en särskild fond, kallad skogsaccisfonden, hvilken förvaltas af kommunalnämnden.

I fråga om fondbildningens tillämpning inom den svenska kommunalförvaltningen anser Riksdagen det böra bero af en blifvande undersökning, hvilka slag af den i främmande länder förekommande fondbildningen, som böra i Sverige komma till användning. Jämväl finner Riksdagen, att, om en sådan undersökning skulle leda till för fondbildningens tillämpning gynnsamma resultat, äfven särskilda föreskrifter, afpassade efter de svenska kommunala förhållandena, böra uppställas för fondernas bildande och förvaltning. Slutligen anser Riksdagen att ett blifvande lagförslag i fråga om fondbildning jämväl bör innehålla stadganden, som afse att förhindra missbruk. Det synes Riksdagen därvid, att nuvarande bestämmelser i kommunalförordningarna i fråga om upptagande af lån böra i tillämpliga delar äfven kunna göras gällande i fråga om uppläggande af fonder. Det synes också kunna ifrågasättas, huruvida det ej bör inrymmas högre administrativ myndighet befogenhet att öfvervaka, ej mindre att kommunala fonder icke användas för andra behof än de, för hvilka fonderna äro upplagda, än äfven att fonderna ej uppgå

till större belopp, än hvad som är behöfligt för de ändamål, för hvilka de äro afsedda.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående lämpligheten af att, utöfver hvad nu kan anses medgifvet, stadga rätt för kommun att för vissa ändamål upplägga fonder samt, om utredningen därtill gifver anledning, för Riksdagen framlägga de förslag till ändring af bestämmelserna uti gällande kommunalförordningar, som må påkallas.

Stockholm den 28 april 1911.

Med undersätlig vörndnad.

Nr 75.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 28 april 1911.
— — — — Andra kammaren den 28 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6 och 17 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 20.)

Till Konungen.

Genom en den 10 mars 1910 dagtecknad proposition nr 131 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6 och 17 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862:

§ 6.

Mom. 1. Kallelse till valförrättningen utfärdas af magistraten samt kungöres för hvarje valkrets minst åtta dagar förut genom offentligt